THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY
CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD.
254 - 256 Queen Street West Telephone Adelaide 3000

Subscription Rates $6 Per Year, $3.50 Six Months
Single Copy —3 cents.

Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O. Toronto Ontario
Janury 22nd 1913

די מאטיווען פון ווראנגעל'ס אוואנטיורע

עס זענען פארהאן א רייהע פון איבלען, וועלכע קענען טראן זייער פארשיידענארטיגקייט דערספיהרט ווערען צו איין מומער. פון ווערלבער דישאמען אפ. וועלכע האט זיי געבוירען.

קאפיטאל, גרויס־קאפיטאל — אט ביזיגע מוזיקע. קעפיגע שראנג. הערטנס אפעטיטען נאך גאלד ווייסען ניט פון קיין גרענעצען איז שטענדיג די פראוריזאכערין פון די מעהרסטע סאציאלע איבלען אינזערע. אין אנג'ם געיעג נאך גאלד. נאך וואס מעהר גאלד. קוקט קאפיטאל ניט אויף די פיעלע קרבנות. וואס די מענשהייט מיז דרענען. אום קאפיטאל זאל ציפרישדענגעשטעלט ווערען.

אינ'ם געיעג נאך פראפיטען און גאלד ווייסט ניט קאפיטאל פון רעכט אדער אומרעכט — אלץ איז רעכט. אבי מען קען נאר וואס מעהר גאלד הערפון ארויסשלעפען.

אין וועם דער ציקונפטיגער היסטאריקער, ווערבער וועט ערקרעה־רען די ארזאכען, וואס האבען ארויסגערופען דיעליט־קריעג. וועם ער נאר ווערען זיין טריי דעם אמת. וועט ער קיין אנדער ערקלעהרונג ניט קענען געבען ווי די, אז שולדיג אין די מיליאנען קרבנות, וועלכע זענען אין דער מלחמה אומגעקומען, אז שולדיג אין די אלע מענשליכע לייד־דען, איז נאר דער גרויס־קאפיטאל. וועלכער האט דורך פארשידענע קאסכינאציעס און פארשווערונגען, אפטמאהל אליין ניט וויסענדיג, גע־בראכט צו דער קאטאסטראפע. וועלכע האט געמוזט קומען — די פינף יעהריגע וועלט־קריעג.

אינ'ם דורשט אין געיעג נאך נייע פראפיטען, האט קאפיטאל אין דער מענשליכער געשיכטע אריינגעשריעבען דאס בליטיגע קאפיטעל פינ'ם קריעג. אין הערט ניט אויף צו צושרייבען בלאט נאך בלאט.

אונגעוואהנטע. אנאייסגערעכענט. האט קאפיטאל געמאכט א מעת אינ'ם חשון. פון די ריאינעס פון איראפע. פון די חורבות און פארווייסונגען. זענען אויך ארויסגעוואקסען די פארשידענע פעלקער־רעוואליציעס. וועלכע האט איהר שטארקסטען אויסדרוק געפונען אין רוסלאנד.

אין דער טייפעל האט זיך דערשראקען. די טייפעלשע קאפיטאליס־טישע מאכט האט איינגעזעהען. אז ניט הייליגדיג האט זי באשאפען א־ן הערגעהנטערט נאך א גרעסערע קראפט. וואס קען איהר צושטערען און אומברענגען. אין מיט אלע מיטלען זוכט דארום קאפיטאל — דער באשא־פער. צו צושטערען און אומצוברענגען די שאפונג.

דארום ווערט אזא פארביסענער קאמף אנגעפיהרט געגען דער רוי־שער רוסלאנד. זייער זיי ווייסען אז א רייכע רוסלאנד מיינט אין באטייט א רויסע איראפע. א כיח עולם פאר זייערע גאלד־אפעטיטען. א קאמף ווערט געפיהרט אויף לעבען און טויט. אין די קאפיטאליסטישע רעגיע רינגען־ווענען גרויס צו שטיצען יעדען איינעם וואס נעהמט זיך נאר אינטע־רעסע צו ערקלעהרען קריעג סאוויעט־רוסלאנד.

אין שטענדיג ווען דער סוף פון אזא איינטווריסט קומט. ווערט די נאטשקייט פון קאפיטאל'ס אינטערעסען אריינגעבראכט. עס ווערט קלאהר דער מאטיוו. וואס האט דעם באטרעפענדען אוואנטיוריסט געטריב־בען צו זיין טאט. און ווער עס איז געווען די מאכט הינטער'ן טראן. די אמת'ע פראוריזאכערין פון דער איינטווריר.

אין איך מיט ווראנגעל'ס יעצטיגער מפלה איז קלאהר געווארען פאר אלעמען. אז די בלוט־דורשטיגקייט פון דעם פראנצויזישען קאפיטאל איז עס געווען די פראוריזאכערין פון דער גאנצער פאכיזרונג. און אז דער צאריסט ווראנגעל איז בלויז געווען א שפיעלצייג אין די הענט פון די פראנצויזישע קאפיטאליסטען.

אפילו די אנהענגער און פריינט פון די ווראנגעל'ס קענען שוין מעהר דעם אמת ניט דערשטיקען. און זיי זאגען אויס דעם אמת.

די נייארקער קאפיטאליסטישע אין רעאקציאנערע ענגלישע צייטונג „דהי טיימס". איינע פון ווראנגעל'ס מיטקעמפערינס. איז יעצט ארויס מיט דער מיטטיילונג. דורך ווערכען זי נאגעלט צו זיך און אלע אנ־דערע פון דעם סארט צום שאנד־קלאין. דערצעהלענדיג דעם אמת.

יעצט ווען ווראנגעל איז שוין א געשלאגענער. דערצעהלט דער קאר־רעספאנדענט פון דער „טיימס". וואלטער דוראנטי. אין א לאנגער קא־בלעגראמע. וואס עס זענען געווען די מאטיוון וועלכע האבען ווראנ־גע'ל'ן געטריבען די מאטיוון וועלכע האבען ווראנ־גע'ל'ן געטריבען צו דער אויאנטיורע.

נו ער דערצעהלט האט זיך דער גאנצער קרימער אויפגעטאנד געגע־מען פון דעם. וואס ווראנגעל איז געווען דאס געצייג פון א מעכטיגער געשעפטס־ארגאניזאציע. וועלכע האט געהאט איהר הויפט־קוואר־טיר אין פאריז. די קאמפאניע וועלכע האט זיך גערופען „די רוסישע זישע געזעלשאפט צו עקספלואטירען דרום רוסלאנד אין קרים" איז געגרינ־דעט געווארען אנהויב יאהר מיט א פיעל מיליאנען־דיגען קאפיטאל. אין קענען עקספלואטירען יעגע געגענדען. אום אריינצוקריגען די פיע־לאזאת און מינעראלען פון דרום־רוסלאנד. האט מען ארגאניזירט אין רעגיערונג. וועלכע האט אונגעשטערט געדרעפט דערדאזען אז דער פראנצויזישע קאפיטאליסטען זאלען אונגעשטערט קענען מאכען זייע־רע געשעפטען.

דעם איז געווען דער מאטיוו פון ווראנגעל'ס אויאנטיורע — דאס הערטנס צו די קאפיטאליסטישע „טיימס" גיפא. ער איז אלזא ניט געווע־סען ווי א שפיעלצייג אין די הענט פון די פראנצויזישע באנקירען.

אין דאס מידה זיין זיך פון דער „טיימס" מעג מען גלויבען.

פון א גנבה דערוויסט מען זיך ערשט דאן. ווען די גנבים צוקריגען זיך מיט זאגען אויס די פרנדס.

דער גלגול פון א ניגון

(א כריעה פון דייטשלאנד)

פון אוואנטי.

איז אייך באקאנט דאס בילד?

אין א יחידלען אוועגט, כיים אונ־טערנאנג פון דער גוסס'דיגער שפעט זומער זון, אונטער'ן אקאמפאניימענט פון בלאזענדיגע האלב הערבסטיגע אי־מעטיגע ווינטען, קומען זיך צוזאמען מענישען פון פארשיעדענע לאסען און שטאנדען אין א הויהל. אין א גרעסע־רען אדער קלענערען, אבער יעדענפאלס ניט באקוועמען ארט, אפגעזונדערט פון ארומיגען לעבען, אויסגעטון פון הערפערליכע דאגות, ניט צוגעבונדען צו וועלכע עס איז געאראפישען פונקט, געבראכען דורך אן אינערליכען טיעף דורכגעפיהלטען רעליגיעזען פחד און דורך א באדרינדעטען שרעק פון דריי־סען און — דורך א שטילען געשעפטע־טער אומעריגע מעלאדיע באגלייט מיט קלינגענדע מוזיקאליש אפגעהאסטע ווערי־טער פון אן אוראלטער לאנג ניט באנוצ־טער שפראך פארארייגיגן, זיי זיך אין א אויגיווערזאלען טיכען מיט א חרטה־פיי־לער נשמה אין דער גלייטערטער שטרע־בונג צום אייביגען טוד נאך דער נאטור.

וואו איז דאס געווען? ווען האט זיך דאס אנגעהויבען?

היסטאריש היפאטעזע־מאכער זוכען צו געפינען דעם אנהויב אין די בערג פון די פיריענען נאך דעם ווי זיי האבען צוגעזעהן די טראגעדיע פון די מאורען און נאך דעם ווי די הערשאפט פון אלץ אומפאסענדען האטוליציזם האט געמאכט פון די אייניקלאך פון די אלעסטעניישען בריודים מיראגען.

איז דאס אבער ניט געווען פיעל פריהער? האט זיך דאס ניט אנגעהויבען אז אמאל אין דעם בלאטיגען טאל פון שנער? איז דאס ניט געווען פריהער פאר די הריסטליכע האטאקומבען נאך — אינטער דער בליטיגער און אונטאלעראר־טער הערשאפט פון די מאגיליר און דעם ערשטען אידישען גרות־פאנד פון אין ניט אן אייכען דארויף די אראמאי־שע טעפסט־פארפאסונג צו דער וואונ־דערבארער אריענטאלישער מעלאדיע?

הענט איהר דעם ניגון?

יעדען אידישען אויער איז זי באר־אנט. אין דעם אונטערבאוואוסטזיין פון יעדען מענשען. פון א וויטערער אדער נאענטער אידישע אפשטאמונג ליגען וואך איהרע עלעמענטען. איך ברויך אייך ניט זאגען, אז דאס איז דער כל נדרי.

ווי דאנן איז דען, אז אט דער ניגון האט פארנומען דעם אייבען אז אין יעד־דען אידישען באוואוסטזיין אין דער־שטע ניימונג צו א מעהר הארייגיגן אויס־ווענען זיך זיינען געווען — זיינע טע־נער?

עס האט מיר פארצעהלט א חבר־מייגער זעהר אן אינטערעסאנטען עפי־זאד. ער איז ניט לאנג אריינגעפאלען אין א קופע פון אן עקספרעס־צוג אין האלאנד. ארום זיינען געזעסען עלע־גאנטע דאמען און הערען און האבען גע־פיהרט א געבראכענע מעשוס. אין א פרעמדען לאנד. ניט פארשטעהענדיג די שפראך. איז מיין באקאנטער געווע־סען איינזאם און געשווייגען. אליין א פוילישער איד. איז ער געווען גיינערליג אויסצוגעפינען צווישען די לעבהאפט שמועסענדע פראנען אין פוילען — דאס פינ־טעלע איד. ער איז געפאהרן אויף אן ארייגענטאלער המצאה. ניט האנענדיג אנהויבען א געשפרעך. האט ער שטיל קוים הערבאר. אנגעהויבען ברומען פאר זיך. סתם אויף דער וועלט אריין. די טענער פון כל נדרי. אין איינינג מיגיטען ארום האבען זיך פון אלע ווינקלען אנגעהויבען הערען לעבעדיגע עבאס פון זיין ניגון. דאס געשפרעך צווישען אונבאקאנטע פאלקס־ברידער האט זיך שנעל אנגעהויבען. . .

א באזונדערער גודל האט אבער גע־האט דער כל נדרי אין די גרעסערע אי־דישע קהלות אין דייטשלאנד — דעם געבירטס־ווייגעלע פון דעם מאיריגעגס אינטעמעטיזם.

בייזווייליג מויב פאר די דורות־אלטע קלאנגען פון דער דאזיגער אידי־שער מעלאדיע און תפילה האבען די פאטערס פון'ם אנטיסעמיטיזם אין דער חרטה־פועל זיין אינערליכער אויף דער באציהונג פון מענש צו גאט און פון מענש צו זיך אליין. גערינדעטער תפילה דערזעהן. א „פארט־כלאנש" וואס ווערט דורך דער אידישער אומה געגעבען צו אירע אנהענגער. אין אריינצוקריגען די פיע־לאזאת און מינעראלען פון דרום־רוסלאנד. האט מען ארגאניזירט אין רעגיערונג. וועלכע האט אונגעשטערט געדרעפט דערדאזען אז דער פראנצויזישע קאפיטאליסטען זאלען אונגעשטערט קענען מאכען זייע־רע געשעפטען.

דעם איז געווען דער מאטיוו פון ווראנגעל'ס אויאנטיורע — דאס הערטנס צו די קאפיטאליסטישע „טיימס" גיפא. ער איז אלזא ניט געווע־סען ווי א שפיעלצייג אין די הענט פון די פראנצויזישע באנקירען.

אין דאס מידה זיין זיך פון דער „טיימס" מעג מען גלויבען.

פון א גנבה דערוויסט מען זיך ערשט דאן. ווען די גנבים צוקריגען זיך מיט זאגען אויס די פרנדס.

דער שטארקסטער, איינדרוקספולסטער און חארציגסטער תפילה פון דער אידי־שען „נאטעס־דיענסט". אבער ניט נאר די רעפאקטיריטע שולען האבען צו־ליעב דעם „למה יאמרו הגוים" מאטיוו ארויסגעווארפען דעם כל נדרי פון סדור און פון נאטעס־דיענסט. פיעל שו־לען גיט רעפארמירטע. וועלכע געפיי־נען זיך אבער אונטער דער פארוואלטונג פון די „פריוויזיגע" מאדערנע דאר־ארס, האבען געמיזט פון כל נדרי אפ־זאגען זיך.

ווער האט אבער פאראויס זאגען דעם ניגון פון א תפילה און א ניגון?

מעקווירדיג: גלייכצייטיג ווי די־ווייס האבען אן אינטערעס דארין האר־בען אנגעהויבען פארשפרייטען צווישע־דען אין דער גלייטערטער שטרע־בונג צום אייביגען טוד נאך דער נאטור.

ווער האט אנגעהויבען?

היסטאריש היפאטעזע־מאכער זוכען צו געפינען דעם אנהויב אין די בערג פון די פיריענען נאך דעם ווי זיי האבען צוגעזעהן די טראגעדיע פון די מאורען און נאך דעם ווי די הערשאפט פון אלץ אומפאסענדען האטוליציזם האט געמאכט פון די אייניקלאך פון די אלעסטעניישען בריודים מיראגען.

איז דאס אבער ניט געווען פיעל פריהער? האט זיך דאס ניט אנגעהויבען אז אמאל אין דעם בלאטיגען טאל פון שנער? איז דאס ניט געווען פריהער פאר די הריסטליכע האטאקומבען נאך — אינטער דער בליטיגער און אונטאלעראר־טער הערשאפט פון די מאגיליר און דעם ערשטען אידישען גרות־פאנד פון אין ניט אן אייכען דארויף די אראמאי־שע טעפסט־פארפאסונג צו דער וואונ־דערבארער אריענטאלישער מעלאדיע?

הענט איהר דעם ניגון?

יעדען אידישען אויער איז זי באר־אנט. אין דעם אונטערבאוואוסטזיין פון יעדען מענשען. פון א וויטערער אדער נאענטער אידישע אפשטאמונג ליגען וואך איהרע עלעמענטען. איך ברויך אייך ניט זאגען, אז דאס איז דער כל נדרי.

ווי דאנן איז דען, אז אט דער ניגון האט פארנומען דעם אייבען אז אין יעד־דען באוואוסטזיין אין דער־שטע ניימונג צו א מעהר הארייגיגן אויס־ווענען זיך זיינען געווען — זיינע טע־נער?

עס האט מיר פארצעהלט א חבר־מייגער זעהר אן אינטערעסאנטען עפי־זאד. ער איז ניט לאנג אריינגעפאלען אין א קופע פון אן עקספרעס־צוג אין האלאנד. ארום זיינען געזעסען עלע־גאנטע דאמען און הערען און האבען גע־פיהרט א געבראכענע מעשוס. אין א פרעמדען לאנד. ניט פארשטעהענדיג די שפראך. איז מיין באקאנטער געווע־סען איינזאם און געשווייגען. אליין א פוילישער איד. איז ער געווען גיינערליג אויסצוגעפינען צווישען די לעבהאפט שמועסענדע פראנען אין פוילען — דאס פינ־טעלע איד. ער איז געפאהרן אויף אן אריינטאלער המצאה. ניט האנענדיג אנהויבען א געשפרעך. האט ער שטיל קוים הערבאר. אנגעהויבען ברומען פאר זיך. סתם אויף דער וועלט אריין. די טענער פון כל נדרי. אין איינינג מיגיטען ארום האבען זיך פון אלע ווינקלען אנגעהויבען הערען לעבעדיגע עבאס פון זיין ניגון. דאס געשפרעך צווישען אונבאקאנטע פאלקס־ברידער האט זיך שנעל אנגעהויבען. . .

א באזונדערער גודל האט אבער גע־האט דער כל נדרי אין די גרעסערע אי־דישע קהלות אין דייטשלאנד — דעם געבירטס־ווייגעלע פון דעם מאיריגעגס אינטעמעטיזם.

בייזווייליג מויב פאר די דורות־אלטע קלאנגען פון דער דאזיגער אידי־שער מעלאדיע און תפילה האבען די פאטערס פון'ם אנטיסעמיטיזם אין דער חרטה־פועל זיין אינערליכער אויף דער באציהונג פון מענש צו גאט און פון מענש צו זיך אליין. גערינדעטער תפילה דערזעהן. א „פארט־כלאנש" וואס ווערט דורך דער אידישער אומה געגעבען צו אירע אנהענגער. אין אריינצוקריגען די פיע־לאזאת און מינעראלען פון דרום־רוסלאנד. האט מען ארגאניזירט אין רעגיערונג. וועלכע האט אונגעשטערט געדרעפט דערדאזען אז דער פראנצויזישע קאפיטאליסטען זאלען אונגעשטערט קענען מאכען זייע־רע געשעפטען.

דעם איז געווען דער מאטיוו פון ווראנגעל'ס אויאנטיורע — דאס הערטנס צו די קאפיטאליסטישע „טיימס" גיפא. ער איז אלזא ניט געווע־סען ווי א שפיעלצייג אין די הענט פון די פראנצויזישע באנקירען.

אין דאס מידה זיין זיך פון דער „טיימס" מעג מען גלויבען.

פון א גנבה דערוויסט מען זיך ערשט דאן. ווען די גנבים צוקריגען זיך מיט זאגען אויס די פרנדס.

אכציג פראצענט פון די אידען אין פוילען רואינירט

צאהל הונגעריגע אין דעם גאנצען מלחמה־ראיאן צעהן מאל פארגרעסערט. — פוילען האט בלויז א דריטעל פון איהר נויטיגען שפייז אויף ווינטער. — אידישע אינ־טעליגענץ און פארמעגליכע צוליפען זיך. — דער גרוס פון לייטענאנט גערשטענזאנג און אב. צוקער.

קיינמאל איז נאך די לאנג פון אי־דען אין פוילען ניט געווען אזוי שלעכט ווי ביי היינטיגען טאג. דאס גאנצע לעבען, וואס האט זיך בנפלאכ־לוויז געגומען איינשטעלען אין פארלויף פון די צוויי יאהר ביז דער רוסיש־פוילייגער מלחמה, איז צוריק חרוב גע־וואדען. ביז 80 פראצענט פון דער אי־דישער באפעלקערונג אין די שטעט אויס־סער ווארשא איז רואינירט געווארען פון דער לעצטער מלחמה. עס זענען דא שטעט, וואו אידען זענען שוין וואכענלאנג אויף דער נאס נישט אריינ־געגאנגען, ערשטענס אויס מורא, און צווייטענס צוליעב דעם, ווייל זיי זיינען פשוט נאקעט און האבען ניט אין וואס ארויסצוגעהן. די אידען, וואס זענען געבערן אין דער דארטיגער געווען געבערם אין דער הילפס־ארבייט, זענען איצט אליין גע־וואדען נעהמערס. אויב מען זאל זאגען, אז די ארימקייט האט זיך פארגרעסערט אויף 10 מאל, וועט עס נישט זיין אי־בערטריבען. אין אזא שטאט צ. ב. ווי ביאליסטאק, וואו די דוישאינס דיסטרי־ביוטשען קאמיטע האט פאר דער לעצטער מלחמה נעהאט צו שפייזען אין איהרע קוכען בלויז 1200 פערזאן, האט זיך נאך דער איצטיגער מלחמה געמוזט שפייזען איבער 10,000 פערזאן. און דאס איז נאך נישט דאס ערנסטע, ווייל עס זענען דא שטעט אין דעם מלחמה־געבעטען, וואו יד צאהל פון די, וואס דארפען אנקומען נאר'ן שטיהעל ברויט איז פיעל גרעסער.

דאס איז דער לעצטער גרוס פון פוילען, וואס איז געבראכט געווארען דורך די פארשטעהער פון דער דוישאינס דיסטריביוטשען קאמיטע, לייטענאנט לעא גערשטענזאנג און אב. צוקער, וועלכע האבען זיך אומגעקעהרט קיין אמעריקא נאך א יאהר הילפס־ארבייט אין פוי־לען. לייטענאנט גערשטענזאנג איז גע־ווען דער פיהרער פון הילפס־ווינט נומער איינס און דירעקטאר פון דער גאנצער הילפס־ארבייט אין פוילען אין דער צייט פון דר. באגען'ס אבזוג־זענהייט. און אב. צוקער, דער סעקרע־טאר פון דער פיפע'ס רעליעף, איז א ציט געווען דירעקטאר פאר דער אר־בייט פון דער דוישאינס דיסטריביו־טשען קאמיטע און זיי זענען געווען די ערשטע אינטעליגענטע אידישע אר־בייטער פון דער הילפס־ארבייט.

פינקט אזוי ווי נאך דעם ווערט־קריעג, אזוי איז אויך איצט אויסגע־קומען אנצוהויבען אלץ פון אנפאנג אן דערצעהלען זיי — אין דער חורבן איינער איז פיעל גרעסער, ווי ער איז געווען געווען דעמאלט. כיי ד. ביעסטע אומ־שטענדען הען פוילען אין דער לעצטער 60 פראצענט פון דער תביאה, וואס זי דארף זיך צו דערנעהרען. און פון דעם האבען די באשעלעווים בשעת זייער אפעגסייוע פארנומען מעהר ווי א העלפט אזוי אז אין בעסטען פאל וועט פוילען האבען היינטיגען ווינטער נישט מעהר ווי 30 פראצענט פון די שפייז, וואס זי דארף. אזוי איז אויך מיט קוילען צום חייצען און מיט אנדערע אר־טיקלען פון ערשטער נויטווענדיגקייט. און אויב די גאנצע באפעלקערונג פון פוי־לען שטעהט אין א געפאהר פון הונגער, הען מען זיך לייכט פארשטעהען, וואס עס זענען די אויסזיכטען פון די אידען אין פוילען. אלס רעזולטאט פון הונ־גער האט זיך צווישען די פוילישע אידען פארשפרייט דעזענטעריע, און אנדערע קראנקהייטען, ווי שווינדזוכט און טי־פוס, וואס האבען אז די גאנצע צייט לאזען נישט אפ. און אויב די אידען אריין האבען, וואס עס איז פארמאגט האט עס די לעצטע מלחמה בלויז זיי צי־ענומען אין זיי ענגעליך ווארמרט. איז אזא צושטאנד פון הונגער, נאקעטקייט, קראנקהייטען און שרעק איז געפונען געווארען די אידישע באפעלקערונג אין דעם גאנצען ראיאן פון דער מלחמה־וואס האט אומגענומען דעם גרעסטען טייל פון דער מלחמה־געבעטע אין דער פוילישע טערריטאריע, אז אלע פרעגער, וואס זענען שוין געווען גרייט פאר דער הילפס־ארבייט אין דער דוישאינס דיסטריביוטשען קאמיטע פון דער לעצטער צייט אויסגעגעבען געווא־רען אראום 300,000 דאלאר. די קאפע־ראטיווע צווישען פוילישע אידען ענט־וויקעלט זיך זעהר שטארק. נאך מעהר עס פיהלט זיך אפילו א שטארקע ציי־נונג צו ערד־ארבייט און אנדערע מינים מלאכות. אבער עס מוז קלאר פארשטאנען ווערען, אז די גאנצע אויפלעבונג דורך דער דעקאנסטרוקטיווער הילף, דורך דער פאבריקאציע איז אפהענגיג אין דער פאליטישער אויפגעגעבענקייט פון דער פאליטישער אידישער אר־בער לאנג פון פוילען אין פוילען אין דער לעצטער צייט אין דער אר־בייט פון דער דוישאינס דיסטריביו־טשען קאמיטע